

Vznik a vývoj městského znaku Vyšší Brod

Pracovní materiál pro besedu dne 27. dubna 2023

Vznik a vývoj městského znaku Vyšší Brod

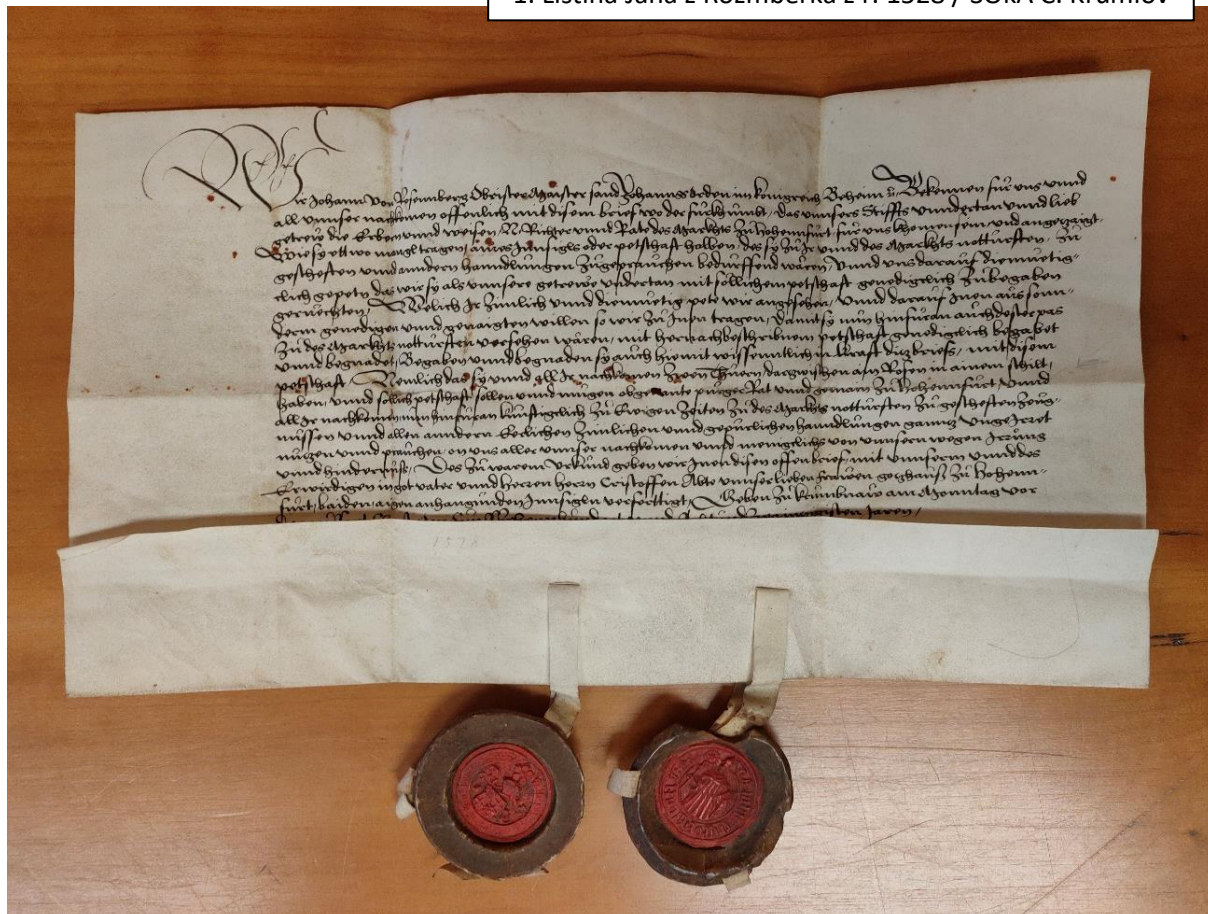
Odborná literatura rozlišuje mezi pečtním znamením a znakem. Již před polovinou 13. století užívala některá česká města vlastní pečeti. Znamení, která se na ně umísťovala, zpravidla charakterizovala město ponejvíce prostřednictvím symbolu hradební zdi s bránou a věžemi (fortifikací). Pro rozlišení jednotlivých měst se k takovému obecnému symbolu doplňoval další, a to zpravidla znak vrchnosti.

Vznik samotných městských znaků v Čechách souvisí především s husitstvím (počátek 15. století), kdy u měst vznikaly ozbrojené sbory. Pro ně bylo třeba vytvořit znamení, které se umísťovalo na korouhev nebo na štíty bojovníků. Pečetní znamení se pro tento účel příliš nehodila, protože funkcí znaku bylo označit jeho nositele na velkou vzdálenost. Z toho důvodu se na znaky dávaly hlavně jednoduché nebo pevně ustálené stylizované tvary a výrazné, dobře se odlišující barvy. Tím vznikají v prvních počátcích znaky nezávisle na pečtních znameních. Je sice pravdou, že někde mohlo znamení na znaku vykazovat jistou shodu s pečtním znamením, ale také se dost často znamení ze znaku s pečeti vůbec neshodovalo.

Od konce 15. století, a zvláště v dalším období, ztrácela městská heraldika vojenský význam a omezovala se výhradně na ztvárnění na budovách, v radních síních, v městských knihách, na vyznačení vlastnictví a tak podobně. Souběžně s tím se cit pro heraldiku postupně vytrácel a pečtní znamení se začala na znaky přímo vkládat nebo se pečtní znamení popisovalo včetně barevnosti jako znak. Teprve tímto způsobem se do znaků dostaly z pečtních znamení symboly fortifikací, neboť u nejstarších znaků, které vznikly výjimečně v předhusitském období, se hradební zdi nebo věže vůbec neobjevují. Zvláště v baroku se začínají objevovat také uměle formované štíty a stylizace znamení na znaku se uvolňuje a přibližuje se k realistické malbě.

Největší rozkvět městských znaků můžeme zaznamenat na konci 15. a po celé 16. století. V té době získávají znaky hlavně poddanská města. V 16. století je doložen vznik 278 znaků, což je nejvíce v celém historickém období. Právo udělovat znaky městům bylo nejpozději od 15. století vyhrazeno panovníkovi. Vrchnost musela krále žádat, aby jejich poddanskému městu znak schválil. Takové panovnické schválení bylo následně vkládáno do znakových privilegií. V některých případech se stávalo, že vrchnost udělila nebo polepšila znak městu i bez králova svolení. V takovém případě měl však znak asi platnost jenom ve „vnitřním styku“ a postupem doby, pokud se nevyskytly námitky, se teprve proměnil ve skutečný znak města.

1. Listina Jana z Rožmberka z r. 1528 / SOKA Č. Krumlov

1528

2. Listina Jana z Rožmberka z r. 1528 – detail pečetí / SOkA Č. Krumlov

V první polovině 16. století se Vyšší Brod, který do té doby poněkud zaostával za okolními obcemi, začal zařizovat po městském způsobu. Nejprve mu opat Kryštof Knoll za souhlasu Jana z Rožmberka udělil listinou z 24. srpna 1524 některá městská práva. Nato mu Jan z Rožmberka listinou z 18. května 1528 propůjčuje také právo užívat vlastní pečeť (Obr. 1). K této velmi vzácné německy psané listině jsou přivěšeny dvě pečeti, a to Jana z Rožmberka a opata Kryštofa Knolla (Obr. 2). Listina byla až do konce 2. světové války uložena v bývalém městském archivu ve staré radnici na náměstí a dnes je uložena ve Státním okresním archivu v Českém Krumlově. K udělenému pečetnímu znamení se v ní v překladu praví: „... **totiž, aby oni a všichni jejich potomci měli dvě věže a mezi nimi růži na štítě, a takovouto pečeť mají a mohou svrchuřečení měšťané, rada a obec Vyšší Brod a všichni jejich potomci od nynějška nadále do budoucna na věčné časy užívat a používat k potřebám městečka...**“ Pro nás je v první řadě zajímavé, že se tato listina vůbec dochovala v originále. Je to velká vzácnost, neboť pro 1 060 měst a městeček se do současné doby dochovalo zhruba pouhých 140 originálních znakových privilegií (což odpovídá zhruba jen 13 %), a **naše privilegium se mezi ně může hrdě řadit**. Dále je velmi zajímavé, že Vyšší Brod dostal pečetní znamení, které zcela odpovídalo oblíbenému typu městských pečetí s fortifikačním motivem, který byl doplněn znakem vrchnosti. Toto znamení v žádném případě neodpovídalo skutečnosti, protože Vyšší Brod nikdy nebyl nějakým způsobem ohrazen (hradební zeď) a už vůbec neměl městské brány (věže). Plně to odráželo jen dobovou zvyklost. Pokud se symbol fortifikace používal dříve pouze pro hrazená (opevněná) města, v 16. století se tohoto symbolu užívalo už bez vztahu k reálné skutečnosti. Tak byl tento obecný symbol nakonec použit i pro Vyšší Brod.

Pečetní znamení se v listině Jana z Rožmberka z roku 1528 popisuje jen velmi volně. Hovoří se zde pouze o dvou věžích, a to aniž bychom znali jejich tvar nebo zda mají či nemají brány nebo okna. V listině se nepíše nic o hradební zdi, která by věže spojovala. Nemluví se zde ani o barevnosti pečetního znamení a štítu, na kterém leží. To je však plně pochopitelné, protože barevnost je pro pečetní znamení nepodstatná. Poslední informaci, kterou můžeme z privilegia vyčíst je, že mezi věžemi je štít s růží. V tomto případě se bezpochyby jedná o znak rožmberského rodu, tedy o červenou pětistou růži na stříbrném štítu. Je nutné dodat, že se **jednalo výhradně o pečetní znamení, a nikoliv o znak**. V současné době můžeme najít městský znak, kde jsou pouze dvě věže bez hradební zdi a mezi nimi znak vrchnosti, například u Horažďovic, Maršovic, Votic, Vraného a Zákup.

1608

Další informaci o pečtním znamení městečka Vyššího Brodu získáváme až z listiny vydané Petrem Vokem z Rožmberka dne 14. května 1608. Touto listinou Petr Vok z Rožmberka potvrzuje dřívější výsady městečka Vyšší Brod a podstatně je rozšiřuje. **Zde se již přímo hovoří o znaku a v českém překladu zde stojí: „... svůj starý znak užívat mají jako obyčejný znak se dvěma věžemi a ve středu s červenou růží, třikrát malá zeď a velká, při všech důležitých záležitostech bez jakýchkoliv námitek a protestů.“** Tato listina se rovněž dochovala v originálu a je dnes uložena ve Státním okresním archivu v Českém Krumlově.

Do dnešní doby se také zachoval obraz, který událost vydání privilegia zachycuje (**Obr. 3**). Neznámý autor ho namaloval někdy po roce 1608 a je na něm v popředí vyobrazen Petr Vok z Rožmberka v pokročilém věku, který v pravé ruce drží svoji pečeť přivěšenou ke složené listině. Nápis, který je na listině uveden PRIVILEGIA DES MARCKHTS HOOHENFVRTH 1.6.0.8 jasně dokládá, že se jedná o privilegium pro městečko Vyšší Brod. V pozadí je patrný výjev, kdy předmětnou listinu předává opat Pavel III. Farenchon rychtáři a radním městečka. Tento obraz byl dle zápisu v nejstarší městské kronice ve velké účtě uchováván v radním sále na staré vyšebrodské radnici uprostřed náměstí. Patrně po 2. světové válce přešel obraz do soukromých rukou a v soukromé sbírce zůstává dodnes.

Přestože se v listině Petra Voka z roku 1608 již přímo mluví o znaku, a to dokonce starém, opět se o jeho podobě nebo barevnosti nic moc nedozvídáme. Pouze podle slov „třikrát malá zeď a velká“ bychom mohli **tušit zmínku o hradební zdi** s cimbuřím o třech stínkách, která na našem současném městském znaku věže spojuje. V dnešní době se hradební zeď vyskytuje u dvou set městských znaků, ale jen u třiceti z nich je bez brány.

Petr Vok z Rožmberka s privilegiem pro město Vyšší Brod, detail

3. Reprodukce obrazu Petra Voka (po r. 1608) / Rožmberkové, Stručný průvodce výstavou, NPÚ Č. Budějovice, 2011

4. Pečeť města z r. 1737 / SOKA Č. Krumlov

5. Pečeť města z r. 1784 / SOkA Č. Krumlov

1614

Dne 10. září 1614 byla císařem Matyášem vydána listina, která potvrzovala předchozí privilegia a výsady městečka Vyšší Brod. Tato listina, která je jako jediná z městských privilegií psána česky, se o městském znaku výslovně nezmiňuje. Nicméně tím, že potvrzovala listinu Petra Voka z roku 1608, která o znaku mluví, se dá listina císaře Matyáše **považovat za panovnické schválení znaku**.

1737

Nejstarší známá dochovaná pečeť je otištěna na listině z roku 1737 (**Obr. 4**). Jedná se o otisk pečetního typáře (pečetidla), který byl určitě používán i dříve. Stejným typářem byly otištěny pečeti také na listiny v letech 1784 (**Obr. 5**), 1796, 1800, 1801, 1810 a 1832. Jedná se o pečeť o průměru 20 mm, na jejímž obvodě je nahoře pětিলistá růže a od ní pokračuje nápis **SIGIL DES MARCKHTS HOCHENFVRTH** (Pečeť městyse Vyšší Brod). V pečetním znamení vidíme dvě kulaté věže s hladkou kuželovou střechou (bez makovic) a cimbuřím se třemi stínkami. V přízemí každé věže je branka nahoře obloukově zakončená a nad ní jsou dvě obdélníková okna. Věže jsou spojeny hradbou z kvádrů (dvě řady) s cimbuřím o třech stínkách. Nad hradební zdí je mezi věžemi renesanční heraldický štít s pětिलistou růží. Volné místo pod hradební zdí je vyplněno listovím, které vyrůstá z orámování. **Jedná se o nejstarší dochovanou výtvarnou podobu pečetního znamení**, ze kterého se vyvinul městský znak.

1737

Privilegiem z 19. září 1737 (**Obr. 7-10**) potvrzuje císař Karel VI. (**Obr. 6**) předchozí privilegia ze 14. 5. 1608 a z 10. 9. 1614. Tato privilegia jsou do císařské confirmace opsána.

1747

Privilegiem z 15. května 1747 (**Obr. 12-15**) potvrzuje císařovna Marie Terezie (**Obr. 11**) confirmaci výsad Karla VI. z 19. 9. 1737. Listiny z 14. 5. 1608 a 10. 9. 1614 jsou zde znovu opsány.

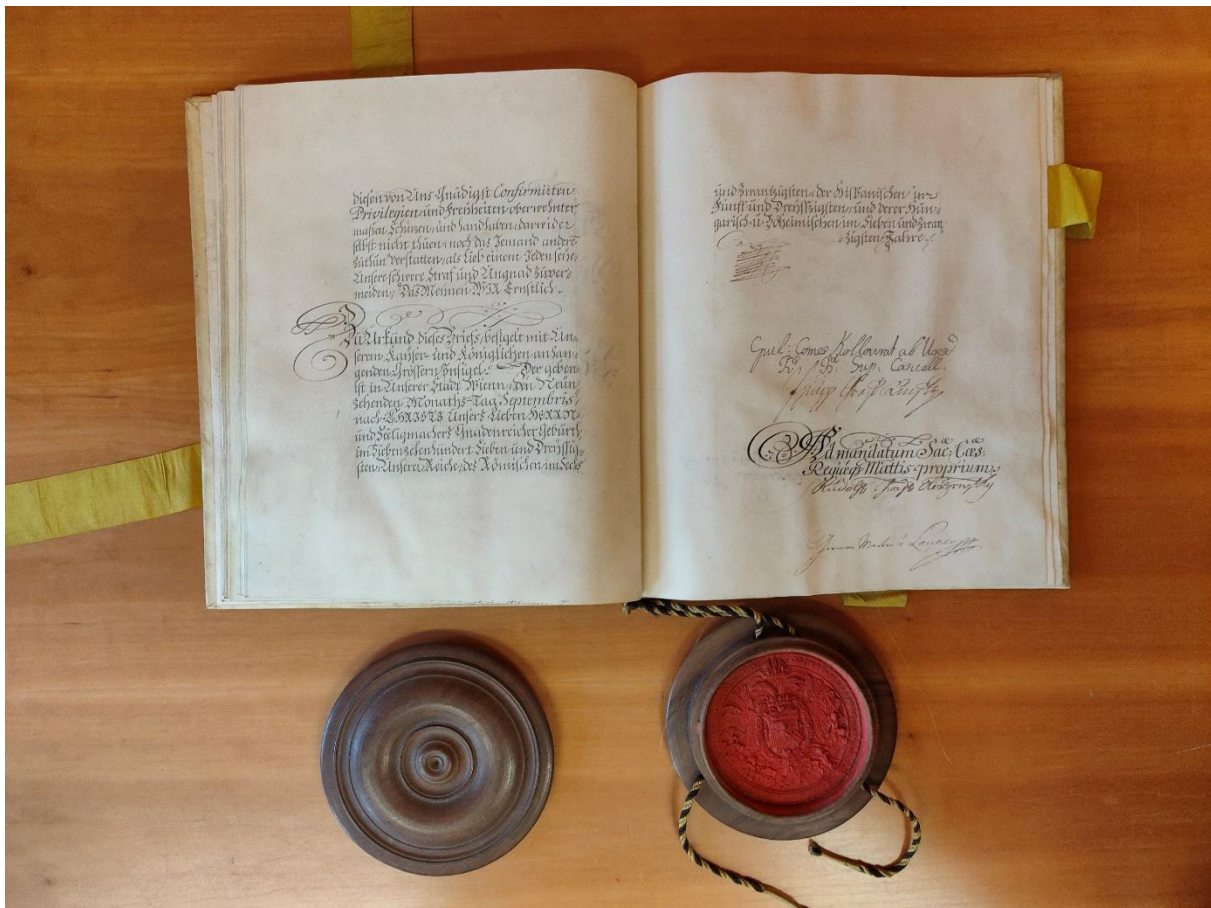
6. Císař Karel VI. / zdroj internet

7. Privilegium z r. 1737 – desky / SOkA Č. Krumlov

8. Privilegium z r. 1737 – titulní stránka / SOkA Č. Krumlov

9., 10. Privilegium z r. 1737 – podpis císaře Karla VI. (nahore), detail pečeti (dole) / SOkA Č. Krumlov

12. Privilegium z r. 1747 – desky / SOkA Č. Krumlov

11. Císařovna Marie Terezie / zdroj internet

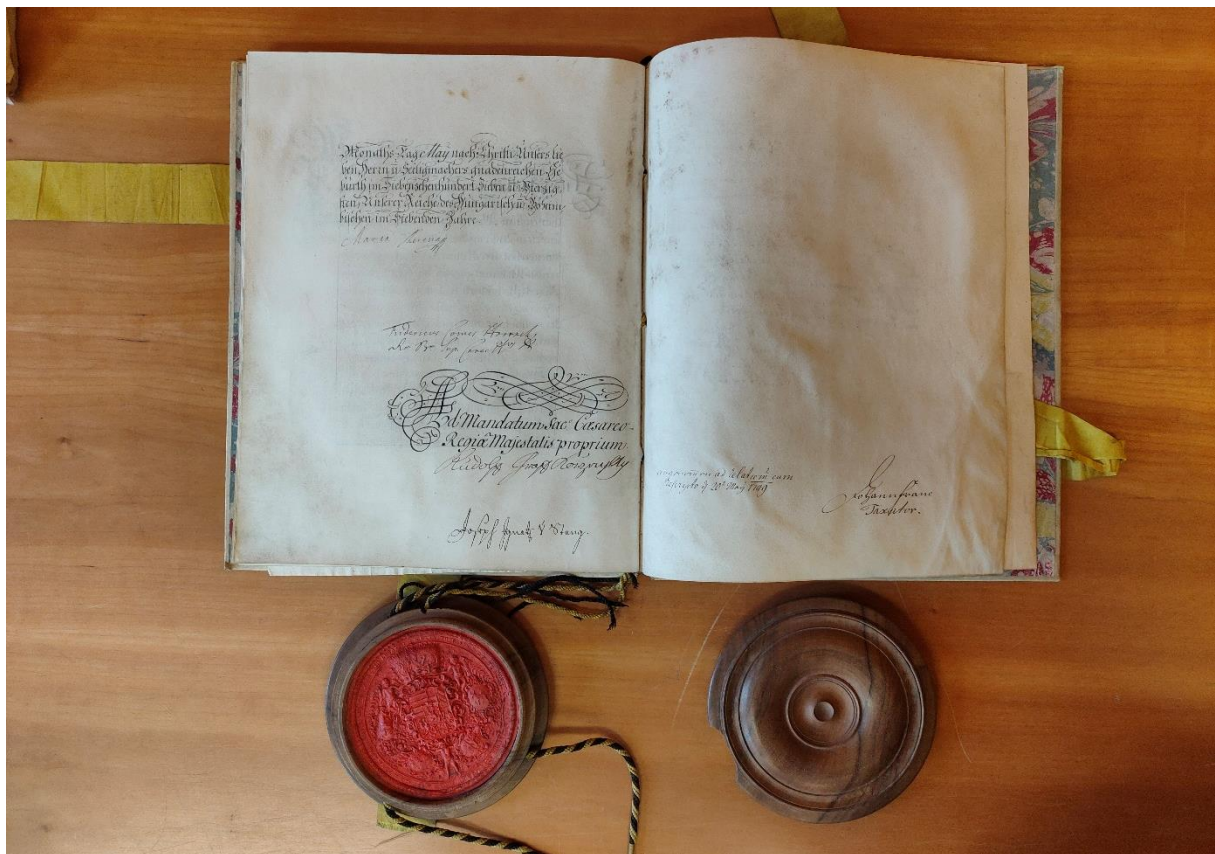
13. Privilegium z r. 1747 – detail pečeti / SOkA Č. Krumlov

14., 15. Privilegium z r. 1747 – titulní list (nahore), podpis císařovny Marie Terezie (dole) / SOKA Č. Krumlov

1785

Listinou ze dne 21. ledna 1785 potvrzuje císař Josef II. dřívější svobody Vyššího Brodu s menšími doplňky.

1793

Listinou ze dne 23. února 1793 potvrzuje císař František II. confirmaci výsad Josefa II. ze dne 21. 1. 1785.

1754

Další výtvarná podoba pečetního znamení se dochovala z roku 1754. (Obr. 16) Otisk stejného pečetního typáře v roce 1826 (Obr. 17) je lépe provedený a pečeť je úplnější. V tomto případě se jedná o pečeť průměru 30 mm, která má po obvodu nápis **SIGIL . DES . MARCKTES . ZV . HOHENFVRT** (Pečeť městyse Vyšší Brod). V dolní části je nápis doplněn dvěma

16. Pečeť z r. 1754 / SOKA Č. Krumlov

květinami (patrně pětilisté růže).

Pečetní znamení se skládá ze dvou kulatých věží s kuželovou střechou s náznakem krytiny (bez makovic) a cimbuřím se třemi stínkami. V přízemí každé věže je **obdélníková branka**, nad ní dvě čtvercová malá okénka a nad nimi **jedno velké obdélníkové okno**. Věže jsou spojeny hradbou z kvádrů (dvě řady) s cimbuřím o třech stínkách. Nad hradební zdí je mezi věžemi renesanční heraldický štít s pětilistou růží. Celé znamení je položeno na velmi zdobeném barokním heraldickém štítu a dole u špičky je volné místo vyplněno vrypy. Tento pečetní typář se používal souběžně s typářem, který byl popsán u roku 1737.

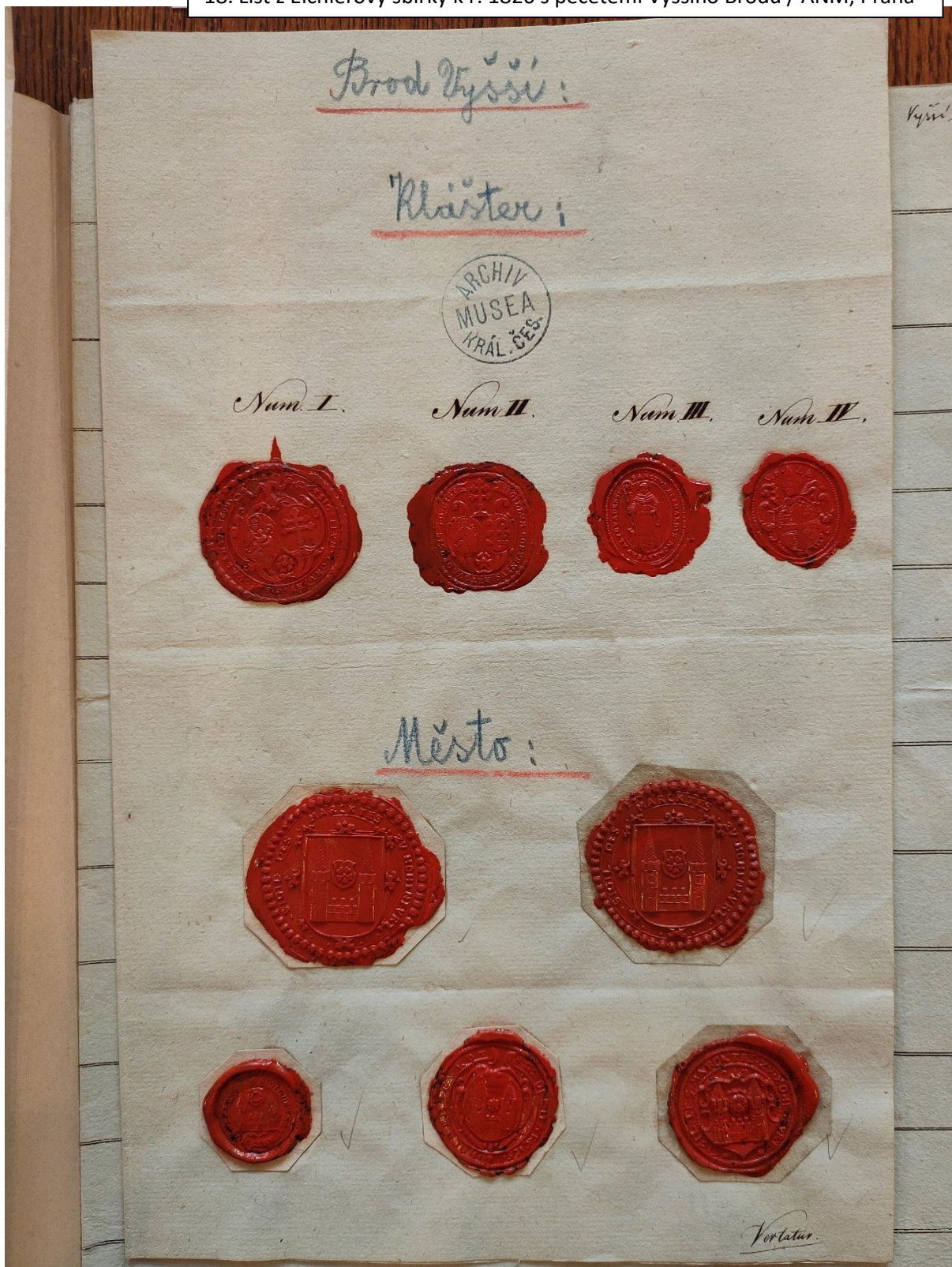
17. Pečeť z r. 1826 / ANM, Praha

1826

V Archivu Národního muzea v Praze je uložena tzv. Eichlerova sbírka. Jde o materiál, který vznikl z odpovědí na dotazníky profesoru Josefu Eichlerovi k zamýšlenému přepracování Schallerova Popisu království českého (1789), připravovaného v letech 1825-1834. Jednotlivá panství k odpovědím otiskovala i všechna pečetidla, která na panství shledala (Obr. 18), tedy i pečetidla vsí, obcí, farností aj. Pro současnost je Eichlerova sbírka důležitá také proto, že jsou zde otištěny i typáře (pečetidla), které se do dneška nedochovaly.

18. List z Eichlerovy sbírky k r. 1826 s pečeti Vyššího Brodu / ANM, Praha

19., 20. Dvě pečeti (nahore / dole) otištěné v r. 1826 jedním typářem / ANM, Praha

V Eichlerově sbírce se pro město Vyšší Brod nachází pět pečeti, které jsou otištěny čtyřmi typáři (Obr. 18). Dvě pečeti jsme si již popsali u roku 1737 (pečeť vlevo dole) a u roku 1754 (pečeť vpravo dole). Nyní si popíšeme dvě větší pečeti (přímo pod nápisem Město) (Obr. 19, 20), které byly otištěny jedním typářem. Jejich průměr je 40 mm a na okraji mají řadu teček (kuliček) a nápis **SIGIL DES MARCKTES ZV HOHENFVRT** (Pečeť městyse Vyšší Brod). Pečetní znamení na nich tvoří dvě kulaté věže s vysokou kuželovou střechou s náznakem krytiny (bez makovic) a cimbuřím se třemi stínkami. V přízemí každé věže je půlkulatě sklenutá branka, nad ní dvě čtvercová malá okénka a nad nimi jedno velké obdélníkové okno. Věž je spojena hradbou z kvádrů (dvě řady) s cimbuřím o třech stínkách. Nad hradební zdí je mezi věžemi renesanční heraldický štít s pětilistou růží. Celé znamení je položeno na pozdně gotickém heraldickém štítu, který je po obvodu zdobený rozvilinami.

21. Pečeť z r. 1826 / ANM, Praha

Poslední pečeť (ve spodní řadě uprostřed) je o průměru zhruba 30 mm. V nápisové pásce, která obkružuje pečeť po okraji je nápis **SIG: DES MARCKS. HOCHEN . FVRDT** (Pečeť městyse Vyšší Brod) (Obr. 21). Na barokním oválném heraldickém štítu, který je po okrajích zdobený, jsou dvě kulaté věže s kuželovou střechou s náznakem krytiny, **makovicemi** a cimbuřím se třemi stínkami. V přízemí věží je vlevo půlkulatě a vpravo hranatě zakončená branka. Nejspíš byly obě „dodělané“, když se úplně nepovedl otisk typáře. Nad každou brankou je jen jedno čtvercové okénko. Věž je spojena hradbou z kvádrů (dvě řady) s cimbuřím o třech stínkách. Nad hradební zdí se mezi věžemi **volně vznáší osmilistá květina**.

Tento typář musel být uložen na radnici ve Vyšším Brodě ještě na počátku 20. století. Podobá se nápadně obrázku pečetidla, které je vyobrazeno v Soupisu památek historických a uměleckých v Čechách od A. Cechnera. (Obr. 22) – viz jeho popis u roku 1921.

22. Srovnání pečeti a vyobrazení

1833

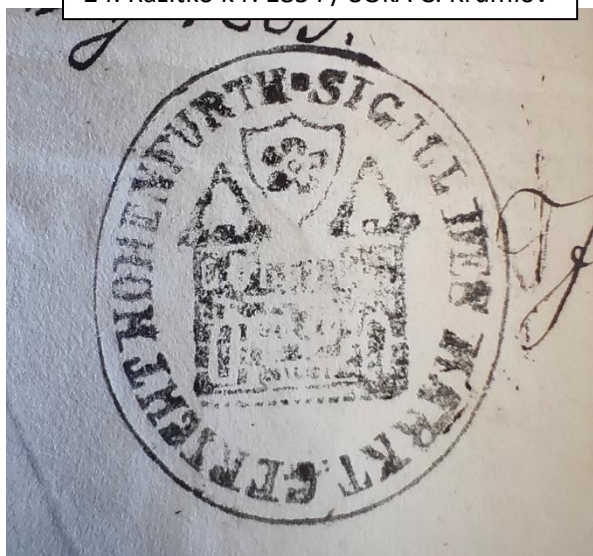
23. Razítko k r. 1833 / SOkA Č. Krumlov

V roce 1833 se objevuje nezřetelný otisk kulatého razítka (**Obr. 23**) s nápisem **Marktgericht (?) Hohenfurth** (Soud městyse Vyšší Brod), a dvěma prostými věžemi (bez cimbuří) tvořenými kvádry s trojúhelníkovou střechou. V každé věži je dole obloukově (?) sklenutá branka a nad ní malé čtvercové okénko. Věže jsou spojeny jednoduchou hradební zdí s cimbuřím o dvou stínkách. Nad ní je mezi věže umístěn klasicistní štít s pětilistou růží.

Jiný otisk téhož razítka zatím nebyl nalezen.

24. Razítko k r. 1854 / SOkA Č. Krumlov

1854

V roce 1854 se objevuje oválné razítko (**Obr. 24**) s nápisem po obvodu: **SIGILL DES MARKTGERICHT HOHENFURTH** (pečeť/razítko soudu městyse Vyšší Brod). Uprostřed razítka jsou dvě věže (stavěné z kvádrů), které mají nahoře cimbuří o třech stínkách a jsou zastřešeny trojúhelníkovou střechou. Mezi věžemi je hradební zeď stavěná z kvádrů s cimbuřím o třech stínkách. Nad ní je mezi věžemi klasicistní štít s pětilistou růží.

Razítko bylo používáno v letech 1854, 1855 a 1859.

Obecně

Jak se městské znaky více a více vzdalovaly od původního vojenského smyslu, tedy označit totožnost nositele na dálku, vzdalovaly se také od používání jednoduchých schematických znamení. Postupem doby se městské znaky stále více přibližovaly k realistické až detailní malbě a začal se rovněž stírat rozdíl mezi pečetním znamením a znakem. Města obecně kladla do svých pečetí obraz svého znaku, někdy se poté v listinách uděluje výslovně pečeť, a přitom se popisuje jako znak, jindy se dává znak, aby se mohl užívat na pečeti.

Od poloviny 17. století až do poloviny 19. století bylo vydáno minimum znakových privilegií. Teprve v 19. století se města znovu začínají zajímat o znaky. Měšťanská společnost tehdy výrazně bohatla a začala hledat doklady o stáří své třídy a důstojné symboly svého bohatství a moci. Začala se proto tedy více obracet zpět ke svým historickým symbolům – městským znakům.

25. Znak z r. 1864 / Städtewappen..., Vincenz Robert Widimsky

1864

V souvislosti s touto renesancí městských znaků vychází v roce 1864 první díl encyklopedie Vincenze Roberta Widimského *Städtewappen des österreichischen Kaiserstaates / I. Königreich Böhmen*. Původně chtěl Widimský popsat a vyobrazit znaky všech měst a městeček v Rakousko-Uherské monarchii. Z tohoto záměru však sešlo a vyšel jen díl, který se věnuje Čechám, a díl, který se zaměřil na Slezsko. Publikace byla vydána v němčině a městský znak Vyššího Brodu je v ní popisován v překladu takto: „*Ten tvoří v červeném štítě na travnatém základu stojící stříbrná městská hradba s cimbuřím, která je mezi dvěma kulatými věžemi s černými vrcholovými střechami, mezi nimiž se nad cimbuřím městské hradby vznáší stříbrný štít s červenou pětilistou růží se zlatým středem a zelenými kališními lístky – erb pánů z Rožmberka.*“ K popisu je třeba doplnit, že na vyobrazení (Obr. 25) jsou věže stavěny z kvádrů. Každá má dole branku půlkruhově zakončenou a nad ní jen jedno velké obdélníkové okno. Věže jsou zakončeny cimbuřím o čtyřech stínkách a špičky střech věží jsou opatřeny zlatými makovicemi. Hradební zeď má cimbuří o třech stínkách.

Jedná se vůbec o první zmínku, kdy je popisována barevnost jak štítu, tak i znakového znamení. Není jasné, jak Widimský k barevnosti štítu (červená) a znamení (stříbrná) došel. Je možné, že použil místní tradici, která do té doby nebyla písemně zaznamenána. Použití barevnosti červená / stříbrná také logicky odpovídá barevnosti znaku Rožmberků, který je ve vyšebrodském městském znaku umístěn, jen v opačném použití. Co se týká zeleného trávníku, na kterém u Widimského hradební zeď stojí, šlo o čistě módní dodatek, který na znak nepatří. Nicméně koncem 18. století, především v 19. století a ještě na počátku 20. století se fortifikace malovala téměř výhradně na zeleném trávníku, a to leckdy i s cestami k bránám, jak můžeme vidět i v tomto případě.

Brod Vyšší (Hohenfurt).

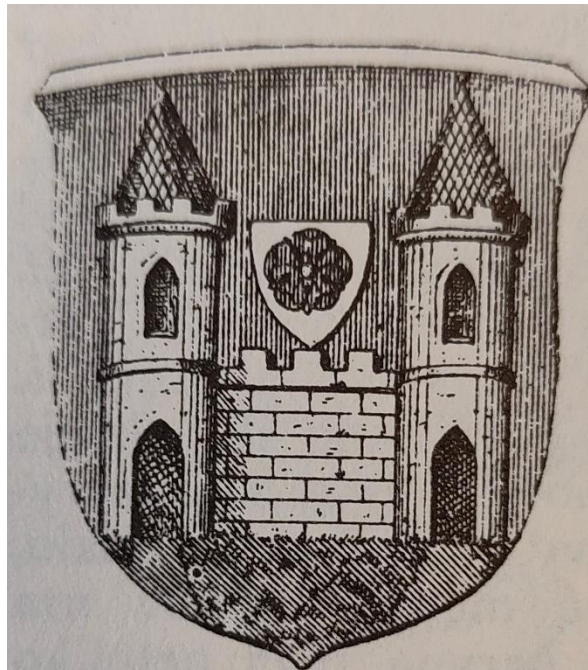
26. Znak z r. 1871 / Světozor

1871

V obrázkovém týdeníku Světozor vycházely na pokračování tabla s městskými znaky. Městský znak Vyššího Brodu tam byl zveřejněn v čísle 22, V. ročníku, dne 2. června 1971. (Obr. 26) Je v podstatě shodně okopírován z Widimského encyklopedie jen v černobílé variantě.

1891

V imponantním díle Ottův slovník naučný, Ilustrovaná encyklopædie obecných vědomostí, vydaného v Praze v roce 1891 je u hesla Brod Vyšší také popsán a vyobrazen znak města (Obr. 27). V popisu se uvádí: „*štít červený v něm dvě věže stříbrné s hradbou městskou, nad kterou spatřuje se mezi věžemi znak rožmberský.*“ Vyobrazení znaku opět vychází z Widimského encyklopedie jen s tím rozdílem, že u branek a oken je použit lomený oblouk, vrcholky střech věží jsou bez makovic a pětilistá růže je umístěna na raně gotický hrotitý štít.

Č. 691. Znak Brodu Vyššího

27. Znak z r. 1891 / OSN

1871

Nejvyšším panovníckým rozhodnutím byl Vyšší Brod povýšen 28. června 1870 císařem Františkem Josefem I. na svobodné město. Do té doby se jednalo o obec s městskými právy, neboli trhovou obcí, tzv. městys. Zvláštní privilegium k tomuto účelu vytvořeno nebylo a také není známo, že by se jakýmkoliv způsobem městský znak tzv. polepšoval. Patrně k této příležitosti nechal v roce 1871 vyrobit opat vyšebrodského kláštera Leopold Wackarz dřevěný vyřezávaný znak města (**Obr. 28**). Tuto domněnku by mohly podpořit iniciály LW AA (Leopold Wackarz Abas Altovadensis / opat vyšebrodský) vyryté na rubu znaku spolu s rokem 1871 a jménem řezbáře

(Obr. 29). Tím byl laický bratr kláštera (konvrš) Peregrin Ritter. Tento řezbář vyzdobil v roce 1867 presbytář kláštera bohatě řezbovaným ostěním a vyrobil i pozlacené opatské pontifikální křeslo.

Co se týká znaku, pak na zlatými rozvilinami bohatě zdobené variantě stříbrného renesančního štítu je v dolní části zlatý trávník se stříbrnou vodní hladinou (asi řekou Vltavou). Na trávníku stojí dvě oválné kvádromané věže, kde každá má dole polokruhově zaklenutou branku, nad ní římsu, dále dvě vysoká úzká obdélníková okna, nad nimi druhou širší římsu a nad nimi dvě menší úzká obdélníková okna. Obě věže jsou zakončeny cimbuřím, kde je patrné pět hrotitých stínek. Střechy věží jsou kuželové (stavěné z kvádrů) se zlatými makovicemi na špičce. Do úrovně druhé římsy je mezi věžemi kvádrová hradební zeď **s otevřenou polokruhově sklenutou bránou a vytaženou mříží**. Nad bránou jsou po stranách dvě menší obdélníková okna, v nichž je patrná kladka pro padací most, a mezi nimi je jedno kruhové okno (výklenek). Hradební zeď je zakončena cimbuřím s pěti stínkami. Nad hradební zdí je mezi věžemi na renesančně tvarovaném štítu pětিলistä růže s hrotitými okvětními lístky.

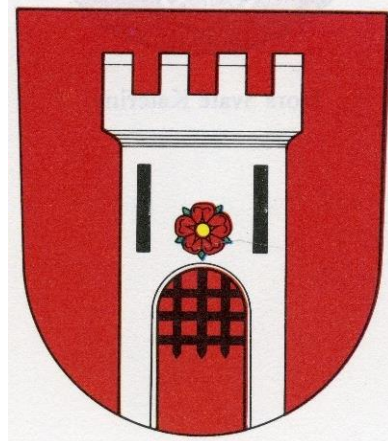
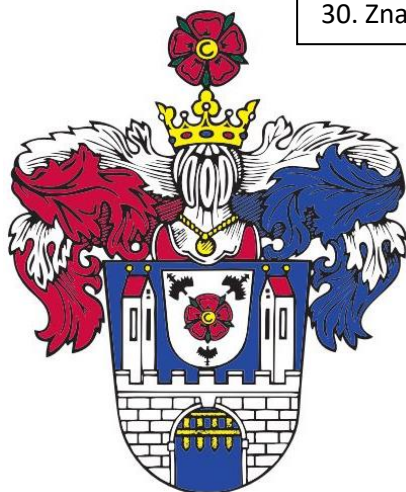
29. Znak z r. 1871 – zadní strana / Městský úřad Vyšší Brod

Tento znak zcela odporuje heraldickým zásadám, které vyžadují

klást pouze kov na barvu a kov na kov, nikoliv barvu na barvu a kov na kov. Heraldika pracuje pouze s šesti heraldickými barvami, a to dvěma barvami kovů: stříbrná (bílá), zlatá (žlutá) a čtyřmi základními barvami: červená, zelená, modrá, černá. Dřevěný vyřezávaný znak je velmi realisticky zpracován do všech podrobností, jako jsou například kladky padacího mostu v okénkách nebo panty u vrat brány. Pro věže a hradební zeď používá dva odstíny šedivé barvy, které heraldika nezná. Stejně neheraldicky klade na stříbro zlato (na stříbrný štít zlatý trávník a na něj stříbrnou řeku) nebo dokonce stříbro na stříbro (na stříbrný štít další stříbrný štít a červenou růži). Znak je silně poplatný době svého vzniku, a to doznívajícího období romantismu a duchu adorace starých rytířských tradic, resp. vytváření starobylosti.

Velmi pozoruhodné je, že se na znaku **poprvé objevuje v hradební zdi brána**. Jde vlastně o svévolnou úpravu znaku, která nemá základ v žádném pravomocném rozhodnutí. Patrně jde o inspiraci u městských znaků z měst v nejbližším okolí, které používají otevřenou bránu (s vytaženou mříží). Jsou to například Český Krumlov, Linec a Horní Dvořiště (Obr. 30). Bohužel tato svévole se používala na městském znaku bezmála dalších sto let. Bez zajímavosti jistě není, že se v Česku obecně vyskytuje hradební zeď u dvou set znaků, ale jen u třiceti z nich je bez brány. Popisovaný dřevěný vyřezávaný znak byl před několika lety zrestaurován a je nyní uložen v kanceláři starosty města na Městském úřadě Vyšší Brod.

30. Znaky zleva: Český Krumlov, Linec (starší varianta) a Horní Dvořiště

32. Razítko k r. 1866 / SOKA Č. Krumlov

33. Razítko k r. 1866 / SOKA Č. Krumlov

Dalo by se říci, že dřevěný vyřezávaný znak se musel stát předobrazem dalších razítek, neboť se tento motiv na nich až nápadně podobá právě tomuto znaku. Je však možné, že jak dřevěnému vyřezávanému znaku, tak i razítkům bylo za vzor jiné, nám zatím neznámé výtvarné zpracování městského znaku. Již pět let před vznikem dřevěného vyřezávaného znaku se totiž v roce 1866 objevuje oválné razítko, které používá v podstatě stejný motiv (Obr. 32, 33). Razítko má po obvodu nápis **GEMEINDE VORSTELLUNG HOHENFURTH** (Obecní představenstvo Vyšší Brod) a uprostřed dle možností opakuje motiv z vyřezávaného znaku, a to včetně otevřené

brány s mříží v hradební zdi. Rozdíly proti dřevěnému znaku jsou především v pravouhle zaklenutých brankách ve věžích, vynechání trávníku a řeky a použití jednoho malého okénka (?) ve druhém patře věží. Volné místo pod hradební zdi na razítku vyplňují okrasné voluty.

Razítko bylo používáno v letech: 1866-1870.

1870

V roce 1870 se objevuje další razítko, které má uprostřed shodné znamení jako razítko popsané u roku 1866, jen na okraji má nápis **SIGILL DER STADT * HOHENFURTH *** (Pečeť / razítko města Vyšší Brod), (Obr. 34). K této změně dochází bezpochyby v souvislosti s povýšením Vyššího Brodu na svobodné město v r. 1870.

Používalo se v letech 1870, 1873, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1881, 1883, 1889, 1899 a 1904 (a patrně až do roku 1918).

34. Razítko k r. 1870 / SOKA Č. Krumlov

34. Titulní strana městské kroniky z r. 1878 / SOKA Č. Krumlov

1878

Přestože se nejpozději v roce 1866 objevuje na znaku v hradební zdi otevřená brána, při založení městské kroniky v r. 1878 je její titulní strana vyzdobena znakem, který nemá v hradební zdi bránu (Obr. 34). Patrně půjde o variantu některého staršího pečetního typáře, který v té době byl k dispozici na tehdejší radnici.

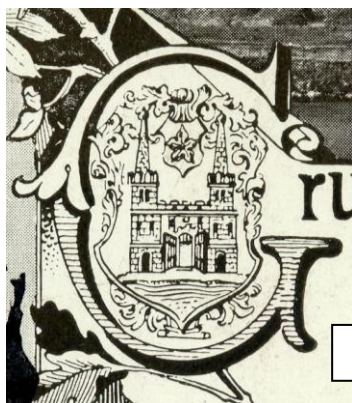
1883 (?)

I když kronika města použila znak bez brány v hradební zdi, používání varianty znaku s bránou v hradební zdi pokračovalo nerušeně dále. Například přímo na staré radnici ve Vyšším Brodě čp. 104, byl nad vstupem do jejího prvního patra umístěn znak se dvěma věžemi a hradební zdí s otevřenou bránou. Je to patrné z detailu fotografie vyšebrodského fotografa Josefa Kashofera, která byla pořizena v neznámém roce (možná 1916-1918) (Obr. 35).

Z fotografie je patrné, že nad vraty byl umístěn znak připomínající znamení na razítkách popsanych u roku 1866 a 1870, jen s tou výjimkou, že nad brankou v každé věži je vždy po jednom okénku ve dvou řadách nad sebou. Také se zdá, že bráně v hradební zdi chybí křídla vrat. Znamení je umístěno navíc na neheraldickém kolčím (turnajovém) štítu, který je ověnčen nápisovou páskou. Pokud rozlišení fotografie dovoluje odhadnout, jsou v nápisové pásce uvedeny roky 1832 (?) a 1883 (?). Tento znak se patrně do dneška nezachoval.

35. Znak k r. 1883 (?) / autor

1899

Znak města s bránou v hradební zdi se objevuje také na pohlednicích. Jako jeden z příkladů nám může sloužit pohlednice neznámého fotografa (nejspíše Josef Seidel), která byla vydána nákladem kupce Josfa Hellmera z Vyššího Brodu a poštou prošla v roce 1899 (Obr. 36). Pohlednice je vyrobena kombinací světlotisku, kterým byly natištěny snímky staré radnice vlevo a města od severu vpravo, a litografickým tiskem, kterým bylo natištěno veškeré zdobení a nápisy. Zhruba uprostřed pohlednice je v písmenu G vymalován městský znak (Obr. 37), který je v podstatě shodný s vyřezávaným znakem popsáním u roku 1871.

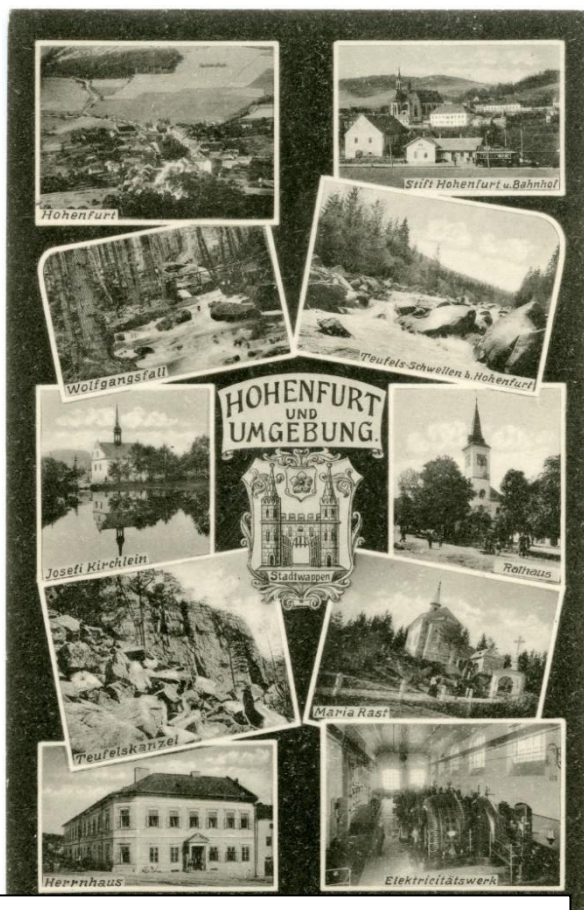
37. Pohlednice z r. 1899 – detail /autor

36. Pohlednice z r. 1899 / autor

1925

Namalovaný dřevěný vyřezávaný znak (Obr. 39) najdeme také na pohlednici fotografa Josefa Seidela, která byla vydána v roce 1925 (Obr. 38). Pohlednice kombinuje různé záběry z Vyššího Brodu a okolí, které vznikly vesměs v období před 1. světovou válkou (před rokem 1914). Můžeme na nich vidět pohled na město, klášter, Wolfgangovy vodopády, Čertovy proudy, kostel sv. Josefa, radnici, Čertovu stěnu, kapli Maria Rast, hotel Panský dům a interiér elektrárny firmy I. Spiro & Söhne u Vyššího Brodu.

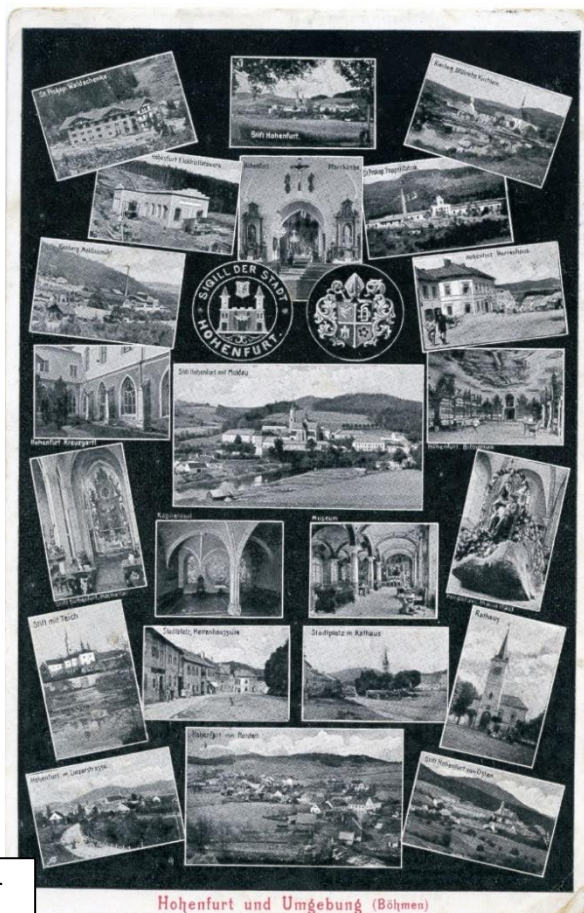
39., 38. Pohlednice z r. 1925 (vlevo detail) / autor

1905

Poslední pohlednicí, na které si můžeme ukázat použití znaku s otevřenou bránou v hradební zdi, je pohlednice vydaná v roce 1905 fotografem Emilem Prietzelem ze Steyeru v Rakousku (Obr. 40). Ten na své okénkové pohlednici používá znak ve formě varianty na razítko popsané u roku 1870 (Obr. 41).

41., 40. Pohlednice z r. 1905 (vlevo detail) / autor

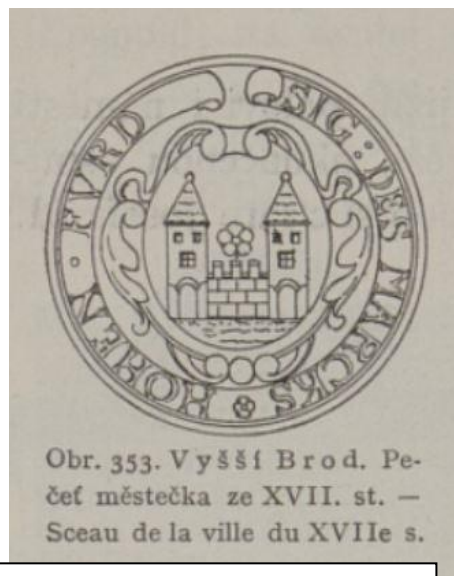

HOHENFURT UND UMGEBUNG (Böhmen)

1921

Archeologická komise při České akademii věd a umění vydala v roce 1921 svazek Soupisu památek historických a uměleckých v Čechách, který se věnoval kaplickému politickému okresu. Autor tohoto dílu Antonín Cechner se zde zmínil i o městském znaku Vyššího Brodu: „**Na stříbrném štítu hradební zeď s cimbuřím a 2 okrouhlými věžemi; ve zdi hrotitá brána s mříží. Mezi věžemi malý stříbrný štítek s červenou pětistlou růží.**“

Kromě toho, že Cechner v popisu zmiňuje bránu v hradební zdi (nezmiňuje se o brankách ve věžích), uvádí místo červené barvy štítu barvu stříbrnou. V Soupisu památek je také vyobrazena pečeť městečka (Obr. 42). Spíše se jedná o obrázek otisku typáře, který dle popisu pochází ze 17. století. Jak již bylo uvedeno, Cechner v popisu znaku uvádí bránu v hradební zdi, která se však na vyobrazení pečeti neobjevuje. Zato branky v obou věžích jsou opatřeny otevřenými vraty. Zajímavá je, že horní dvě okénka ve věžích mohla vzniknout záměnou nezřetelných stínek cimbuří u pečeti, která byla popisována v Eichlerově sbírce u roku 1826.

Obr. 353. Vyšší Brod. Pečeť městečka ze XVII. st. — Sceau de la ville du XVIIe s.

42. Obrázek pečeti k r. 1921/ Soupis památek

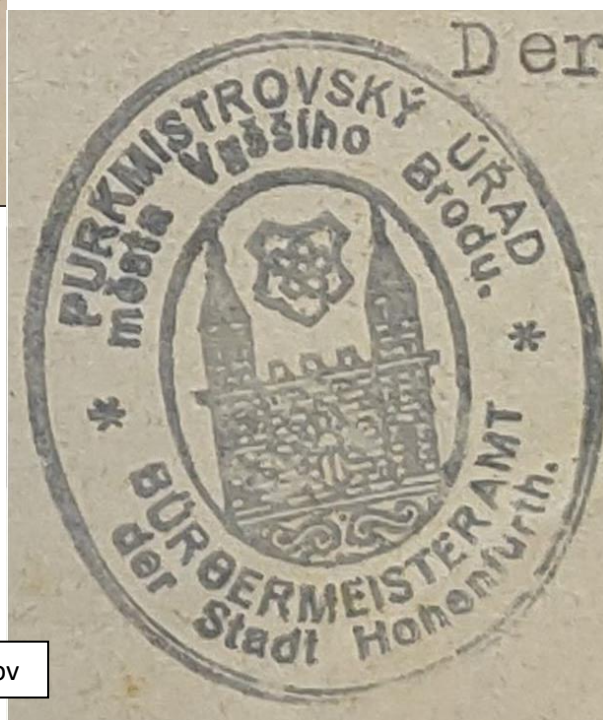
43. Razítko k r. 1921 / SOKA Č. Krumlov

1921

Po dobu 1. republiky bylo používáno oválné razítko (Obr. 43), které mělo po obvodu nápis **BÜRGERMEISTERAMT * der STADT HOHENFURTH *** (Purkmistrovský úřad města Vyšší Brod).

Uprostřed razítka jsou dvě věže spojené hradební zdi. Každá věž má dole branku a nad ní vedle sebe dvě úzká obdélníková okénka. Nad nimi je nad římsou ještě jedno čtvercové (?) okénko. Věže jsou bez cimbuří a zakončeny jsou špičatou střechou s makovicí. Hradba mezi věžemi má cimbuří o třech stínkách a brána v ní je v tomto případě překvapivě uzavřena.

Razítko se používalo v roce 1921, 1936, 1937.

44. Razítko k r. 1929 / SOKA Č. Krumlov

1929

Stejně znamení s uzavřenou bránou v hradební zdi, jako v předchozím případě, bylo použito i na oválné razítko s dvojjazyčným nápisem **PURKMISTROVSKÝ ÚŘAD města Vyššího Brodu. * BÜRGERMEISTERAMT der Stadt Hohenfurth. *** (Obr. 44).

Razítko se používalo v roce 1929, 1937.

45. Razítko k r. 1936 / SOKA Č. Krumlov

1936

Kulaté razítko **Bürgerlicher Schützenverein * der Stadt Hohenfurth *** (Spolek měšťanských ostrostřelců města Vyšší Brod) (**Obr. 45**) používá stejné znamení jako městská razítka, která byla popsána u roku 1921 a 1929.

Použito v roce 1936.

1921

Společenství staroměšťanů, které se nazývalo Komuna a které bylo likvidováno až během 2. světové války, používalo dvě oválná razítka (**Obr. 46, 47**). Po jejich obvodě jsou shodné nápisy **KOMUNEVERWALTUNG * d. STADT HOHENFURT *** (Představenstvo Komuny města Vyšší Brod). Znamení na razítkách odpovídají výše popsaným znamením se zavřenou bránou v hradební zdi, tedy jen u prvního z nich (**Obr. 46**). Na druhém razítku (**Obr. 47**) překvapivě v obou věžích zcela chybí branky a dvě okénka ve spodní části jsou nahrazena jen jedním úzkým. Svým způsobem může být matoucí i tvar pětilisté růže na štítku mezi věžemi, která spíše připomíná pěticípou hvězdu.

Použito v roce 1921 (první), 1935 (druhý).

46., 47. Razítka k r. 1921 / SOKA Č. Krumlov

1940

Zobrobí 2. světové války je známo oválné razítko **Bürgermeister der Stadt Hohenfurth + Oberdonau +** (Starosta města Vyšší Brod / Horní Dunaj) (**Obr. 48**). Zde se používá znamení shodné jako v období 1. republiky s uzavřenou bránou (navíc s náznakem dřevěných vrat). Drobným rozdílem může být jen to, že okna v horní části věží jsou s lomeným obloukem a stejně tak jsou nejspíš lomeným obloukem završeny branky ve spodní části věží. Nápis po obvodu razítka je doplněn háčkovými kříži.

Použito v roce 1940.

48. Razítko k r. 1940 / SOKA Č. Krumlov

1940

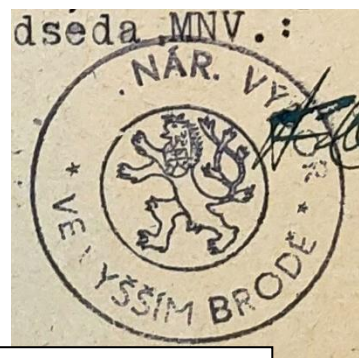
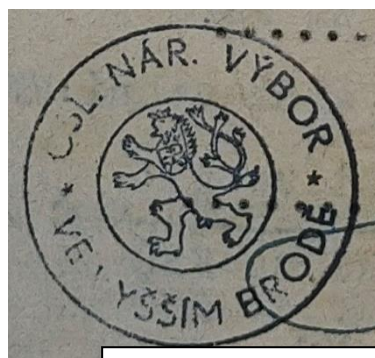
Souběžně se ale také používalo razítko **Siegel der Stadt Hohenfurth *** (Pečeť / razítko města Vyšší Brod) (**Obr. 49**). Zde se nejspíš v duchu moderní doby používá zcela zjednodušená varianta znamení. Dvě hladké věže (bez kvádrování) jsou spojeny stejně hladkou hradební zdí. V každé věži je dole jedna prostá obloukově zakončená branka a nad ní jedno větší obdélníkové okno. Šrafováním je vyznačena červená barva štítu (svíslé šrafy) a pod fortifikací je naznačen zelený trávník (šikmé šrafy). Vlastní štít znaku a také štítek s pětilistou růží jsou jednoduchého, pozdně gotického tvaru bez dalších příkras.

Použito v roce 1940.

49. Razítko k r. 1940 / SOKA Č. Krumlov

50. Razítko k r. 1946 / SOKA Č. Krumlov

1946

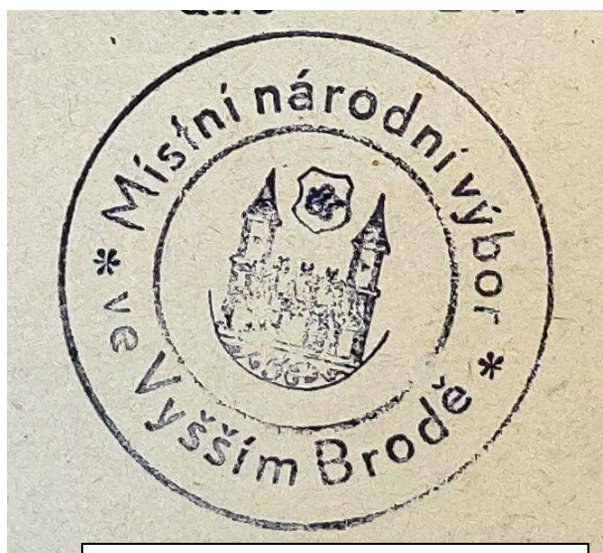
Po osvobození v roce 1945 převzala správu města nejprve místní správní komise. Ta jako orgán státní moci používala razítko s dvouocasým lvem a nápisem po obvodu **Místní správní komise + Vyšší Brod** + (Obr. 50). Použito v roce 1946.

51., 52. Razítko k r. 1946 / SOKA Č. Krumlov

1946

Ve stejné době se objevuje také kulaté razítko Československého národního výboru (Obr. 51), který ale ve Vyšším Brodě oficiálně nepůsobil. Také toto razítko používá znamení s dvouocasým lvem s prsním štítkem se znakem Slovenska. Po obvodu má nápis **ČSL. NÁR. VÝBOR * VE VYŠŠÍM BRODĚ *** Po zřízení MNV byla následně písmena ČSL z razítka vyříznuta (Obr. 52).

Použito v roce 1946.

53. Razítko k r. 1946 / SOKA Č. Krumlov

1946

Podle rozložení hlasů při celostátních volbách do ústavodárného Národního shromáždění 26. května 1946 byl ve Vyšším Brodě vytvořen místní národní výbor. Ustaven byl dne 2. července 1946 na své plenární schůzi. Kulaté razítko s nápisem po obvodu **Místní národní výbor * ve Vyšším Brodě *** znovu používá znamení znaku s otevřenou bránou v hradební zdi (Obr. 53). Ze žádného dochovaného otisku razítka však není možné hodnověrně určit, zda má brána v hradební zdi také křídla vrat, anebo ne. Rovněž není možné přesně určit, jak jsou branky ve věžích skutečně zakončeny (zdá se, že pravouhle) a kolik se nad nimi nachází oken, nachází-li se tam nějaká.

Používáno bylo v roce 1946-1951.

54. Razítko k r. 1946 / SOKA Č. Krumlov

1946

Souběžně se používalo také kulaté razítko **Úřad místního národního výboru * ve Vyšším Brodě ***, které používalo stejné znamení jako razítko předchozí (Obr. 54). Ani v tomto případě nelze určit, zda má brána v hradební zdi křídla vrat, jaké je zakončení branek ve věži a případný počet okének nad nimi.

Používáno v roce 1946-1951.

55. Hlavičkový papír MNV k r. 1947 / SOKA Č. Krumlov

1947

Pozoruhodné je, že i když se na razítkách od roku 1946 používalo znamení, kde byla v hradební zdi otevřená brána, pro hlavičkový papír byla zvolena varianta bez brány ([Obr. 55](#)). Znak, který byl na hlavičkovém papíru v podstatě bezesbýtku opakuje znak z razítka popsaného u roku 1940.

Použito v roce 1947, 1948, 1949, 1953.

Obecně

Zákonem č. 279/1949 Sb. přestaly být obce právními subjekty a v roce 1951 bylo nařizováno národním výborům jakožto orgánům státní moci používat státní znak. Tím se z razítek Vyššího Brodu znak města na dalších čtyřicet let vytratil.

Vztah k městským znakům se v té době proměnil. Zatímco dříve v něm města viděla svůj symbol, nově byl považován jen za jakousi značku, kterou si město pořídilo a stát ji měl chránit jen jako výrobní značku. Jindy se **znak prohlašoval za feudální přežitek, který nemá v socialistické zemi svoje místo**. V roce 1951 zároveň ministerstvo vnitra zastavilo svoji znakovou agendu.

1951

56. Razítko k r. 1951 / SOKA Č. Krumlov

Kulaté razítko s nápisem **MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR VYŠŠÍ BROD *** po obvodě a dvouocasým lvem bez prsního štítku uprostřed ([Obr. 55](#)).

Použito v roce 1951, 1953.

1952

57. Razítko k r. 1952 / SOKA Č. Krumlov

Razítko s nápisem **MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR * VE VYŠŠÍM BRODĚ *** a dvouocasým lvem bez prsního štítku ([Obr. 57](#)).

Použito v roce 1952, 1955.

1955

Razítko s nápisem **Rada místního národního výboru Vyšší Brod okres Kaplice** doplněné dvouocasým lvem s korunkou a prsním štítkem se znakem Slovenska, a to tři vrcholy a nad nimi dvouramenný kříž ([Obr. 58](#)). Razítka byla číslována 1 a 2.

Použito v roce 1955, 1956.

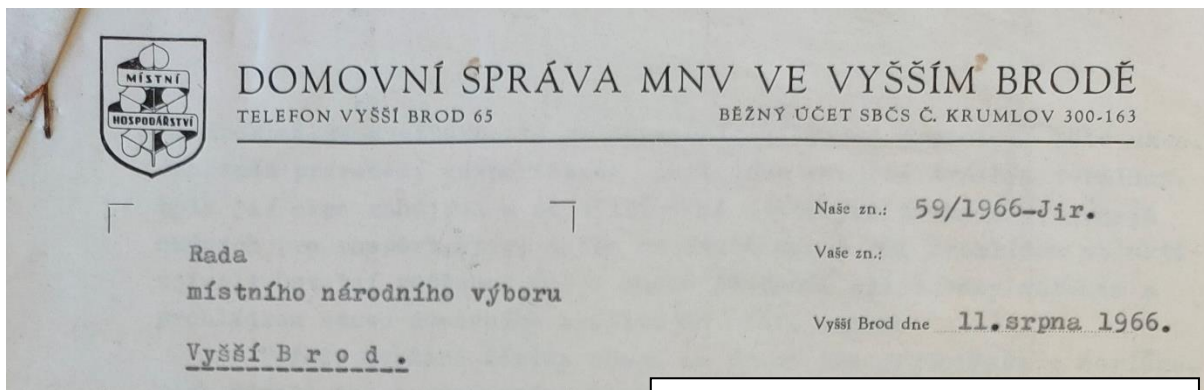
58. Razítko k r. 1955 / SOKA Č. Krumlov

1960

59. Razítko k r. 1955 / SOka Č. Krumlov

Zákonem č. 163/1960 Sb. o státním znaku a státní vlajce byla změněna podoba dosud používaného státního znaku. Nově ho tvořil dvouocasý lev s pěticípou hvězdou místo korunky a prsním štítem se symbolem hory Kriváň a vatrou. Štít pro znak tvořila husitská pavéza. Tato podoba znaku se nadále používala na razítkách Místního národního výboru Vyšší Brod až do roku 1990. Jako příklad je zde kulaté razítko s nápisem **Rada místního národního výboru Vyšší Brod – okr. Č. Krumlov –**.

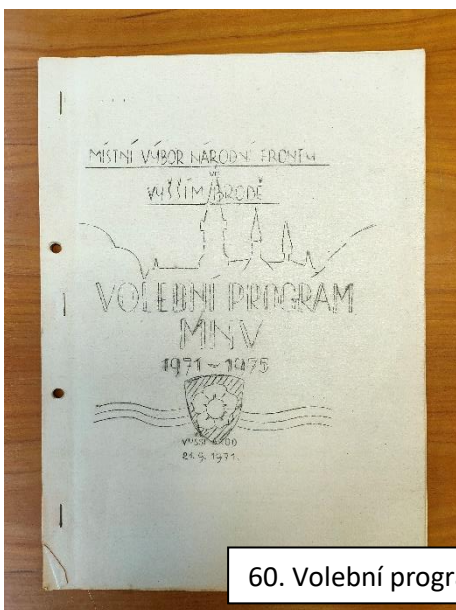

59. Hlavičkový papír DS / SOka Č. Krumlov

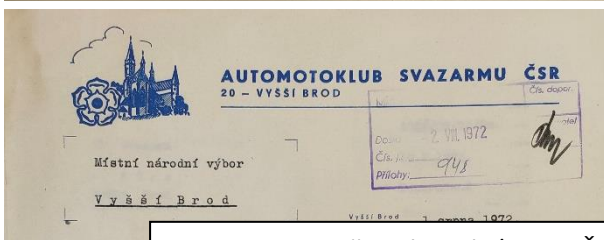
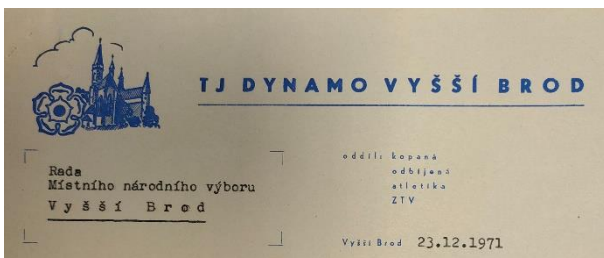
Obecně

Odklonem od používání městského znaku a používáním znaku státního nastala jistá rozpačitost nad tím, co používat jako symbol obce (města). Pro obcí zřizované organizace, jako byl např. Komunální podnik nebo Domovní správa se v některých případech používalo univerzálního symbolu s lipovou ratolestí (Obr. 59). Pro vlastní reprezentace obce nebo v případě, že některá zájmová organizace chtěla vyjádřit svou příslušnost k Vyššímu Brodu, se používala zpravidla silueta kláštera případně doplněna o rožmberskou růži, symbol řeky anebo symbol stromů. Šlo vždy o volnou fantazijní tvorbu toho kterého autora.

Důkaz této rozpačitosti může být například vydání odznáčky s rožmberskou růží a nápisem Vyšší Brod (nejspíš v roce 1971) (Obr. 63). Anebo titulní stránka Volebního programu MNV na období 1971-1975 (Obr. 60). Dále sem lze zařadit i hlavičkový papír TJ Dynamo (použitý např. v roce 1971) (Obr. 61). Nebo hlavičkový papír Autoklubu Svazarmu Vyšší Brod (použitý např. v roce 1972) (Obr. 62).

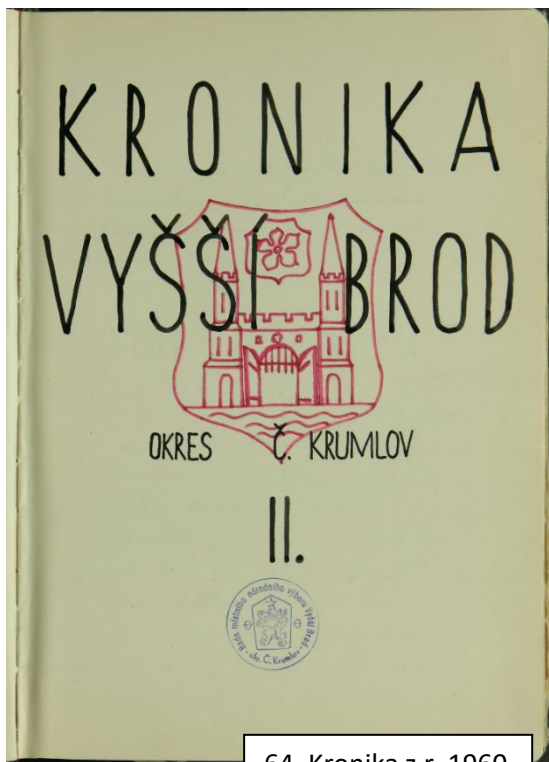

60. Volební program / SOka Č. Krumlov

61.,62. 2x hlavičkový papír / SOka Č. Krumlov

Zajímavý je i návrat k používání romantického znaku Vyššího Brodu popsáno u roku 1971. Jeho varianta je například použita na titulní straně 2. dílu obecní kroniky Vyšší Brod v roce 1960 (Obr. 64) nebo prakticky identicky na odznáčku vyrobeném v roce 1974 (Obr. 65). Různé varianty historického městského znaku se objevovaly také na pohlednicích Vyššího Brodu. Zde je možno poukázat na pohlednici nakladatelství Orbis, vydanou v šedesátých letech 20. století (Obr. 66). Používala se na ní podoba městského znaku s lomenými (gotickými) okny a brankami. Mimo to byl znak svévolně doplněn o kamennou korunu, která k němu nikdy nepatřila. Její používání ale bylo velmi módní u městských znaků na konci 19. století. Dalším příkladem je černobílá pohlednice nakladatelství Orbis Praha, vydaná nejpozději v roce 1971 (Obr. 67).

64. Kronika z r. 1960 / SOKA Č. Krumlov

1964

63. Odznáček (1971) / autor

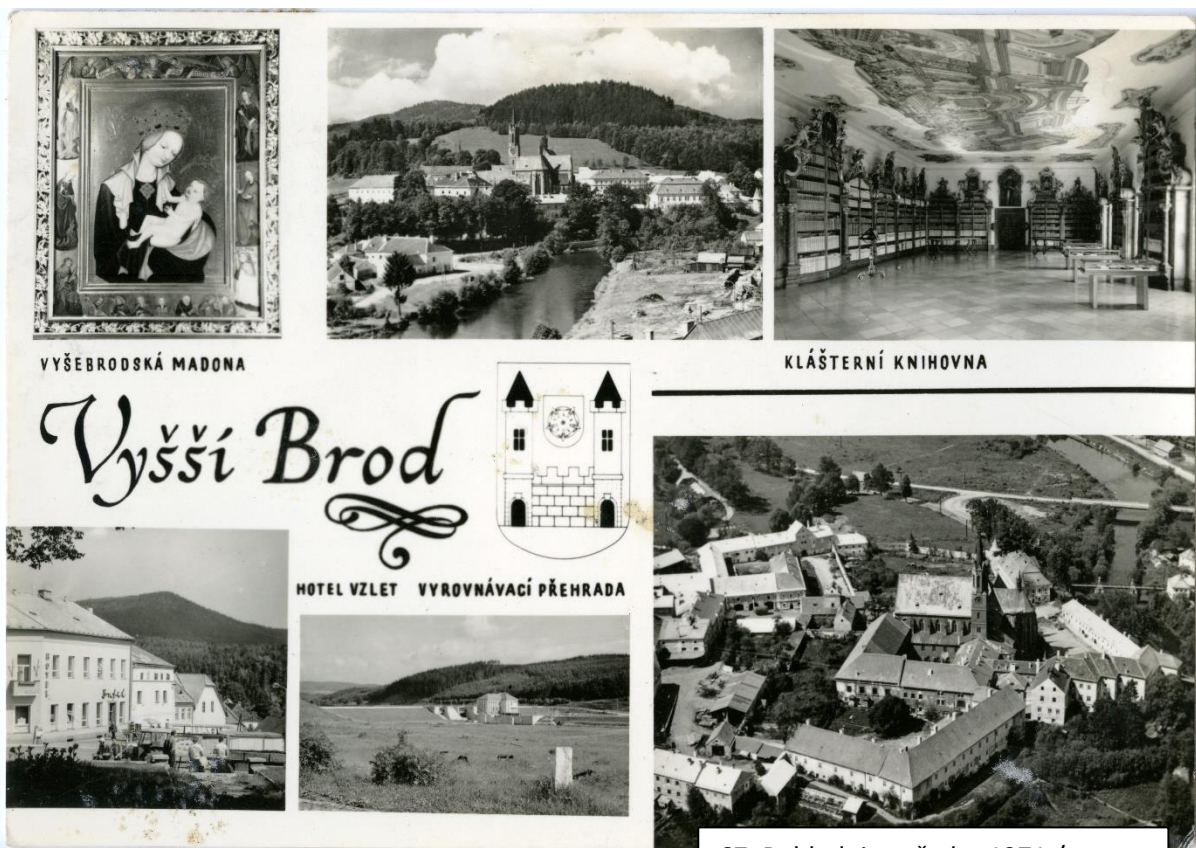

65. Odznáček 1974 / autor

V soupisu inventáře k archivnímu fondu s názvem Archiv městečka Vyšší Brod, který byl v roce 1964 sepsán zaměstnanci českokrumlovského archivu Eduardem Srchem a Dr. Karlem Dudárkem, je znak městečka popisován takto: „Na stříbrném štítu hradební zeď s cimbuřím a 2 okrouhlými věžemi. Ve zdi hrotitá brána s mříží; mezi věžemi malý stříbrný štítek s červenou pětilistou růží.“

66. Pohlednice 60. léta / autor

67. Pohlednice před r. 1971 / autor

1967

Postupem času se ukázalo, že města přece jen potřebují znaky k označení svých komunálních podniků, k označení majetku a také jako propagační prostředek výrazně symbolizující město. Znak byl zároveň neomylným dokladem starobylosti a vážnosti města. Reagoval na to tedy nový zákon č. 69/1967 Sb. o národních výborech. Ve vzorovém statutu městských národních výborů, který na tento zákon navazoval a který schválilo Národní shromáždění pod č. 109 dne 1. prosince 1967, se již přímo praví: „**Pokud není obecně stanoveno užívání státního znaku, mohou městské národní výbory, obvodní národní výbory a s jejich souhlasem i podniky a organizace na území města používat znak města. Znak města schvaluje po vyjádření příslušného archivu plénum městského národního výboru, které také stanoví způsob jeho používání.**“

Právo používat znak však tímto právním ustanovením znovu dostávají jen městské národní výbory, nikoliv bývalá města a městečka. Vyšší Brod přestal statut města užívat již po roce 1945. I když se občas poté o Vyšším Brodě mluvilo jako o městě, v oficiální rovině byl postaven na úroveň obce. Stalo se tak například již tím, že v roce 1946 ve Vyšším Brodě vznikl místní národní výbor a nikoliv městský. Další správní reformy jen více a více zařazovaly Vyšší Brod na úroveň obce. Tím pádem neměl po vydání zákona č. 69/1967 Sb. nárok na oficiální možnost používání městského znaku. Na tuto možnost si Vyšší Brod musel počkat od roku 1951 bezmála čtyřicet let, a to až do roku 1990.

Vzhledem k tomu, že se městské znaky do vydání nového zákona o národních výborech téměř dvacet let nepoužívaly, a zvláště v pohraničí (kam Vyšší Brod spadal) a kde došlo k odsunu původního obyvatelstva, nebyla valná povědomost o jejich přesné podobě, byla při Archivní správě ministerstva vnitra České socialistické republiky ustanovena komise pro otázky znaků měst. Ta byla poradním orgánem při přípravě nových znaků a při úpravách znaků stávajících a zároveň měla zaštiťovat shromažďování dokumentárního materiálu pro posuzování správné podoby znaků. Své povinnosti se komise pečlivě zhostila a v rámci znakové agendy začala vyvíjet poradenskou a badatelskou činnost.

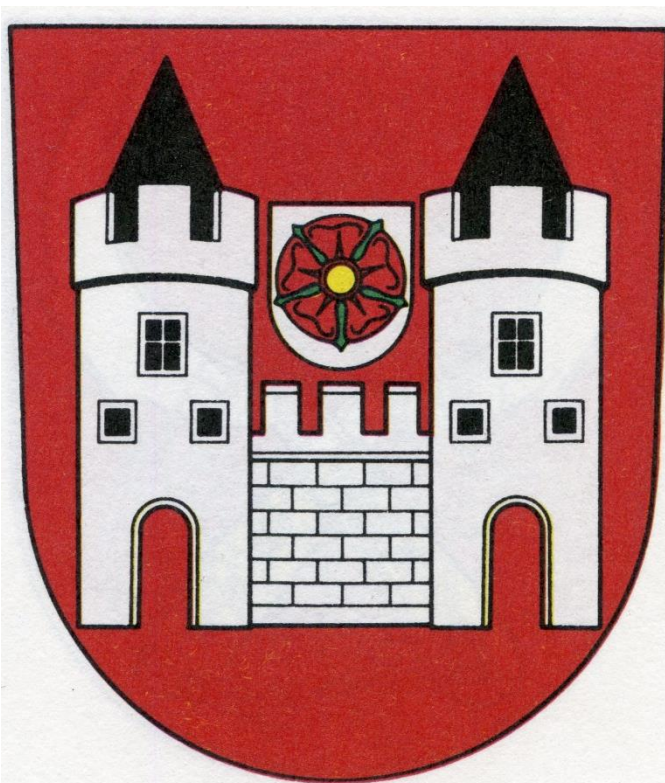
1977

Přestože Vyšší Brod v oficiálním styku městský znak používat nemohl, byl nicméně pro něj v souvislosti s následně uváděnou publikací tento znak ustanoven. Zprávu o tom nám přináší dopis ze dne 30. listopadu 1977, ve kterém Místní národní výbor Vyšší Brod sděluje na Jihočeský krajský národní výbor v Českých Budějovicích, že „**grafický návrh znaku byl přezkoušen a dne 28. 11. 1977 radou MNV schválen bez připomínek.**“

1978

Z podnětu komise při Archivní správě ministerstva vnitra ČSR byla nakonec vydána v roce 1985 zcela přelomová publikace **Jiřího Čarka Městské znaky v českých zemích**. V ní je formou encyklopedie shrnuto k roku 1978 dosavadní bádání a prameny k vývoji a používání městských znaků a jejich výsledná podoba je zde popsána a výtvarně ztvárněna. **Tato publikace tak na další období kodifikovala správné podoby městských znaků.**

Pojďme si popsat jaké části má náš městský znak (**Obr. 67**). Na červeném štítě stojí stříbrná hradební zeď budovaná z kvádrů, nahoře ukončena cimbuřím o třech stínkách. Zeď stojí mezi dvěma stříbrnými okrouhlými věžemi. Každá věž má dole branku, nad ní dvě čtvercová okénka vedle sebe a nad nimi jedno větší obdélníkové okno. Věže vrcholí cimbuřím o třech stínkách a černou špičatou střechou bez makovic. Mezi věžemi je nad hradbou stříbrný štítek s červenou rožmberskou pětilistou růží se zlatým středem a zelenými kališními lístky.

68. Oficiální městský znak/ kniha Městské znaky, J. Čarek, Praha 1978

Tato varianta znaku je dosud platná a dá se říci, že městský znak Vyššího Brodu byl až po zhruba 450 letech přesně určen a kodifikován.

69. Hlavičkový papír k r. 1990 / autor

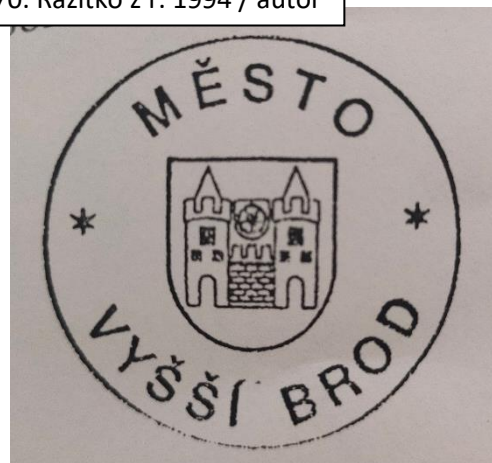

1990

Městský znak, který byl popsán u roku 1978, začal Vyšší Brod používat v oficiálním styku ještě jako obec v roce 1990. Znovu se objevuje například na hlavičkovém papíru obecního úřadu (**Obr. 69**) anebo přímo na razítku (**Obr. 70**).

Titul města byl Vyššímu Brodu navrácen Parlamentem ČR dne 1. července 1994, a to na základě jeho žádosti za starosty PaedDr. Josefa Pechláta a místostarostky Jitky Daňkové.

70. Razítko z r. 1994 / autor

71. Plaketa v výročí 750 let / MěÚ

Závěr

Městský znak se ve formě popsané u roku 1978 používá dodnes. Je důležité upozornit, že součástí schválené podoby znaku je i tvar štítu. Jedná se o prostý pozdně gotický štít, který je dole zakončen půlkruhem a nahoře pravoúhle. Volně by se dalo říci, že jde o uzavřené písmeno U, a to bez dalšího tvarování a příkras.

Tento znak je dnes kromě reprezentace (Obr. 71) používán také k označení městského majetku, jako je například nová radnice čp. 250, stará radnice čp. 104, pobočka MěÚ v čp. 200, objekt technických služeb – bývalá horní kotelná v Martínkovské ulici, sběrný dvůr v Lidické ulici apod. Znak města je umístěn také na vozidlech města, a to včetně hasičských vozidel. Používá se na úřední korespondenci a razítkách a rovněž na oficiálních webových stránkách města. Znak města používá ke svému označení také Sbor dobrovolných hasičů Vyšší Brod (Obr. 72, 73), a jsou jím označeni rovněž naši městští policisté (Obr. 74).

Myslím, že tím není výčet používání městského znaku zdaleka vyčerpán a je jen dobře, že i po bezmála pěti stech letech patří znak města k našemu životu.

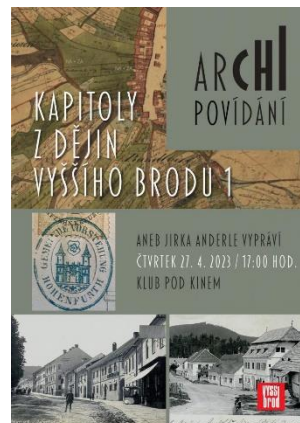
72., 73. Znak SDH (vlevo) a stejnokroj hasiče (vpravo) / SDH

74. Stejnokroj MP / MP

Zpracováno jako podklad pro besedu o historii města, která se konala 27. dubna 2023

Jiří Anderle